

KLAGANDE

[REDACTED]

God man: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 18 november 2015 i mål nr 3749-15, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens sekretessförordnande.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas dubbel assistans i första hand i form av beredskap dygnet runt och i andra hand som sedvanlig dubbel assistans all vaken tid. Modellen med ”dubbelassistansberedskap” dygnet runt har fungerat väl för honom under flera år och är en av anledningarna till att det inte uppkommit några allvarigare aggressionsutbrott. Vid något eller några tillfällen per vecka krävs två personer för att bryta ett utagerande beteende från hans sida eller förhindra att det uppkommer. Vid en del av

dessa tillfällen krävs aktiva insatser av två assistenter medan det vid andra är tillräckligt att den andre assistenten kommer dit där han befinner sig och därigenom distraherar honom. Han får mycket kraftiga aggressionsutbrott i genomsnitt varannan månad vilka alltid kräver aktiva insatser av två personer. Om sökt insats inte beviljas innebär det en uppenbar risk för att han allvarligt skadar sig själv till följd av hans oförutsägbara aggressionsutbrott. Hans behov kräver dock en mindre omfattande insats än alternativet dubbel assistans dygnet runt.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Förutsättningen för att bevilja [REDACTED] dubbel assistans hela den tid han vill ha ersatt genom beredskap är att han har ett behov av dubbel assistans under hela den tiden. Eftersom dubbel assistans i normalfallet beviljas endast för just de moment där det krävs två assistenter talar omständigheten för att han yrkar just beredskap mot att det finns ett behov av dubbel assistans hela tiden. Undantag från huvudregeln att dubbel assistans endast beviljas för aktiva insatser är när det är fråga om livräddande insatser som innebär att kontinuerlig dubbel assistans behövs. Det finns ingen utredning i målet som visar att det är fråga om insatser av det slaget.

Kammarrätten har hållit muntlig förhandling.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet

Den första fråga som kammarrätten har att ta ställning till är om [REDACTED] [REDACTED] är berättigad till dubbel assistans utöver vad han redan beviljats. Om kammarrätten anser det återstår att bedöma om den insatsen kan utgå dygnet runt i form av beredskap som [REDACTED] i första hand önskar.

Bakgrund

██████████ har en utvecklingsstörning och en autismdiagnos som innebär att han beviljats assistansersättning dygnet runt, i samband med dygnsvila som väntetid. Vid ökad stress eller i nya miljöer kan han bli orolig, utagerande och aggressiv. Försäkringskassan har beviljat dubbel assistans från och med april 2015 med 7,67 timmar per vecka för fritidsaktiviteter, läkarbesök samt inköp. Av beviljad tid för dubbel assistans avser 7 timmar per vecka fritidsaktiviteter.

Kammarrättens bedömning

Beräkningen av tid för dubbel assistans utgår normalt från den tid det tar att utföra en aktiv insats om det inte finns särskilda omständigheter som motiverar en annan bedömning t.ex. risk för att den enskilde eller annan person kommer till skada.

Det är ostridigt att ██████████ har ett visst behov av dubbel assistans. Försäkringskassan har beräknat den tid under vilken ett sådant behov föreligger till 7,67 timmar per vecka. Vad ██████████ anfört visar inte att hans behov av aktiva insatser i form av dubbel assistans är större än vad Försäkringskassan har beräknat. ██████████ har endast i allmänna ordalag redogjort för sitt behov av dubbel assistans därutöver och som huvudsakligen utgörs av tillsyn. Såvitt framkommer av vad ██████████ anfört inträffar de mest allvarliga aggressionsutbrotten inte med någon större frekvens. Det är vidare oklart hur ofta det utöver dem uppstår situationer som kräver aktiva insatser av två assistenter samtidigt. Kammarrätten ifrågasätter inte att ██████████ i vissa situationer kan utsättas för hälsorisker på grund av sina aggressionsutbrott om han inte får hjälp av två personer. Utredningen ger enligt kammarrättens mening dock inte stöd för att dessa situationer inträffar så ofta att det finns skäl att göra avsteg från huvudregeln att tidsåtgången endast ska beräknas för den tid det tar att faktiskt genomföra dubbelassistansen. Det finns därför inte skäl att

beräkna [REDACTED] behov av dubbel assistans på annat sätt än vad Försäkringskassan gjort. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Petter Classon

Henrik Brüsin
referent

Liselotte Tagaeus

/Maria Rydell

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 2

DOM
2015-11-18
Meddelad i
GöteborgMål nr
3749-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

God man:

[REDACTED]

MOTPARTFörsäkringskassan
Processjuridiska enheten, Göteborg
405 12 Göteborg**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Försäkringskassans beslut den 19 januari 2015, dnr 056343-2014

SAKEN

Assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken, förkortad SFB

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Förvaltningsrätten beslutar med stöd av 43 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen att sekretessen enligt 28 kap. 1 § samma lag ska bestå för de uppgifter om enskilds hälsotillstånd och andra personliga förhållanden som lagts fram vid domstolens förhandling inom stängda dörrar och som inte tagits in i denna dom.

Dok.Id 370922

Postadress Box 53197 400 15 Göteborg	Besöksadress Sten Sturegatan 14	Telefon 031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se	Telefax 031 - 711 78 59	Expeditionstid måndag – fredag 08:00-16:00
---	---	--	-----------------------------------	---

BAKGRUND

Försäkringskassan har beviljat [REDACTED] assistansersättning med totalt i genomsnitt 148 timmar per vecka. Utöver assistansersättning under all sin vakna tid, 19 timmar per dygn, beviljades han väntetid under 5 timmar per dygn samt dubbel assistans under 4,67 timmar per vecka. Därutöver beviljades han 50 timmar med dubbelassistans under sommarhalvåret för fritidsaktiviteter. Försäkringskassan avslog [REDACTED] ansökan i den del den avsåg dubbel assistans i form av beredskap. Beslutet motiverades i huvudsak med att tid för beredskap endast kan beviljas under dygnsvilan och med att tid för dubbel assistans endast kan beviljas för den andra assistentens aktiva insats, inte i väntan på att ett hjälpbehov ska uppstå.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas beredskapstid dygnet runt och anför bl.a. följande. Under många år har han haft en lösning med en assistent som är med honom men som via ett larm kunnat kalla till sig ytterligare en assistent vid behov. På detta sätt har de kunnat skapa en livssituation som är så bra som möjligt för honom. Det är en bättre lösning för honom än att ha dubbelassistans. Att ha två assistenter närvarande samtidigt riskerar att öka hans stress, vilket kan utlösa ett utbrott. Samtidigt är det viktigt att han aktiveras, för att undvika stress. För att han ska kunna genomföra olika aktiviteter behöver det finnas någon i beredskap som kan komma vid behov. Det är viktigt för personalens trygghet att de vet att någon finns i närheten om han är lite orolig. När personalen vet det, vågar de genomföra planerade aktiviteter och behöver inte ställa in. När en aktivitet ställs in är det negativt för honom och han kan reagera på det i stället. På grund av sin funktionsnedsättning är han i behov av en förutsebar tillvaro med kontinuitet och trygghet. Han har dessutom en bipolär problematik som orsakar hastiga och oförutsägbara svängningar i hans

stämmningsläge. När han inte mår bra, blir han självdestruktiv och slår även sönder föremål. Det har också förekommit incidenter när han gett sig på sina assistenter och andra personer som råkat befinna sig i närheten. Frekvensen av utbrott är numera inte så stor, men anledningen till det är att man har haft ett fungerande arbetssätt.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Assistansersättning för beredskapstid kan endast beviljas under dygnsvilan. Alternativet är dubbel assistans, vilket som huvudregel endast beviljas för den andra assistentens aktiva insats. Möjligheten att bevilja dubbel assistans för tiden däremellan är begränsad till situationer då det annars skulle vara förenat med allvarliga hälsorisker. Underlaget visar dock inte att några sådana finns och frekvensen av utbrott framstår som liten. I utredningen saknas närmare uppgifter om [REDACTED] utbrott och Försäkringskassan kan därför inte heller ta ställning till behov av dubbel assistans för aktiva insatser under själva utbrotten.

Förvaltningsrätten har hållit muntlig förhandling i målet.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS. För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (51 kap. 2–3 §§ SFB).

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov, om de inte tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

Med väntetid avses tid då den försäkrade under sin dygnsvila behöver ha en personlig assistent tillgänglig i väntan på att ett hjälpbehov uppstår utan att det är fråga om tillsyn i form av grundläggande eller andra personliga behov. Med tid för beredskap avses tid då assistenten i stället finns till förfogande på annan plats, exempelvis i sitt hem, i väntan på att ett hjälpbehov uppstår (6 § andra och tredje styckena, Riksförsäkringsverkets föreskrifter [RFFS 1993:24] om assistansersättning).

Förvaltningsrättens bedömning

Av uppgifterna i målet framgår att [REDACTED] i praktiken haft en assistent hos sig, men att det även funnits ytterligare en assistent som det varit möjligt att larma för det fall den första assistenten behöver hjälp. Ett sådant behov kan uppstå, eftersom [REDACTED] ibland får utbrott då han kan bli utåtagerande eller självdestruktiv. Denna lösning har kommunen, i egenskap av assistansanordnare, hittills stått för. [REDACTED] önskar även fortsättningsvis ha denna lösning, men som en del av den egna assistansen och då i form av beredskap.

Förvaltningsrätten konstaterar att det av 6 § RFFS 1993:24 framgår att väntetid och tid för beredskap endast kan beviljas under dygnsvilan, inte för övrig tid under dygnet (jfr även Kammarrätten i Göteborgs dom den 24 juni

2015 i mål nr. 3652-14). Det saknas således möjlighet att bevilja assistansersättning i form av beredskap under [REDACTED] vakna tid.

Vad gäller dubbel assistans är huvudregeln att tid för sådan endast beräknas utifrån den faktiska arbetsinsats som den andra assistenten utför. Det finns dock möjlighet att bevilja dubbel assistans även för övrig tid om det annars skulle vara förenat med allvarliga hälsorisker för den enskilde (jfr Kammarrätten i Stockholms dom den 13 oktober 2008 i mål nr 3219-08). Förvaltningsrätten anser inte att utredningen i aktuellt mål visar att sådana allvarliga hälsorisker finns, och inte heller att behovet av dubbel assistans i övrigt är större än vad Försäkringskassan beviljat.

Även om förvaltningsrätten har förståelse för att den lösning [REDACTED] hittills haft fungerat väl för honom och sannolikt kraftigt bidragit till att minska hans utbrott av utåtagerande och självdestruktivt beteende, saknas det förutsättningar för att bevilja assistansersättning i högre utsträckning än vad Försäkringskassan gjort. Överklagandet måste därför avslås. Förvaltningsrätten noterar i sammanhanget att det är de personliga assistenternas arbetsgivare som ansvarar för assistenternas arbetsmiljö och för att de kan genomföra sina arbetsuppgifter under trygga förhållanden.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3104/1 B)

Karin Hartmann
Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Per Stenklint, Gerd Emanuelsson och Sveza Daceva Filipova deltagit.

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Therese Anundby.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.